

BUITENLAND

BRIEVEN UIT AMERIKA

DOOR L. H. LOEB D.D.S., BOSTON

Hoe de fluoridering de gemoederen beroert

In het januari-nummer geeft de Hoofdredacteur een historisch overzicht onder de titel „Fluor en Profylaxe” en komt dan met een reeks vragen, die ook hij aan de hand van alle verschenen literatuur niet beantwoorden kan.

Herhaaldelijk heb ik in vorige brieven de meningen weergegeven van hen, die in fluoridering een gevaar zien, o.a. omdat er nog zo vele vragen onbeantwoord zijn gebleven.

Vooropgesteld zij, dat deze tegenstanders overtuigd zijn van de waarde van fluor voor het *kindergebit* en dat zij met alle voorstanders hopen op een ongevaarlijke toepassing, voor de kinderen, *maar ook* voor de volwassenen. *Met of zonder* fluor, ook volwassenen maken gebruik van drinkwater.

Het is vrij moeilijk in de literatuur alles wat *tegen* fluoridering gepubliceerd is, op te sporen. In de vakbladen komen deze stemmen al heel zelden meer tot uiting, men moet de schaar ter hand nemen voor artikelen, die in de lekenpers zijn verschenen, in dagbladen en in de populaire „magazines”.

Ik zend daarom met dit artikel allerlei uitknipsels van recente datum. De stad New York is nu als laatste van de vier miljoenensteden aan het overwegen of men fluor aan het drinkwater zal toevoegen en dit heeft weer heel wat pennen in beweging gezet. In een bijeenkomst van de „Board of Estimate”, een soort raad van de colleges van burgemeester en wethouders der verschillende „boroughs”, waarin New York verdeeld is, onder leiding van „opper-”burgemeester Wagner, die 14 uren duurde en waarbij het publiek het recht had zijn mening te laten horen, is men nog niet veel verder gekomen. Een verslag van deze vergadering in de New York Times geeft een goed beeld van de verdeeldheid.

Dan geeft deze zelfde Times zijn pro-mening weer bij monde van de medische redacteur Dr. H. A. Rusk*) „Fluoridation, Pro and Con” heet het stuk, geschreven door Donald R. McNeil, en opgenomen in de „Sunday Times Magazine”. **)

Sterk anti is de Christian Science beweging; een ingezonden stuk van 30 januari 1957 in het blad van deze groep is hiervan een voorbeeld. En zelfs de New Yorkse Waterleiding, bij monde van Mr. B. C. Nesin, laat zich niet onbetuigd, ook hierbij diens visie. ***)

Ik hoop, dat de Beherend Redacteur kans ziet, de essentie van deze vertogen aan de lezers voor te leggen. Juist in verband met de proefnemingen in Tiel en Culemborg krijgt onze professie hierdoor de gelegenheid kennis te nemen van zienswijzen, die niet tot de alledaagse en langzamerhand tamelijk afgezaagde behoren.

Wat de Amsterdamse proef met lokale applicatie zal opleveren, is uiteraard nog niet te zeggen. Veel aanhang heeft deze methode in Amerika echter niet meer. Het feit, dat men bij de Amsterdamse opzet voor de eerste maal gebruik gaat maken van vrouwelijke hulpkrachten, is m.i. het grote lichtpunt. Moge dit

zo spoedig mogelijk uitgroeien tot de opleiding van „hygienists”, zoals men die nu al meer dan 40 jaren kent in Amerika. Als iets een noodzakelijkheid en een zegen voor de Nederlandse tandheelkunde zou zijn, dan is het de werkelijke „profylaxe”, die deze onvolprezen jofferen aan onze patiënten geven.

*) Dr. H. A. R u s k : „Pro and Con”.

Uit de betreffende beschouwing citeren wij het volgende:

„Hoe staat het met de kosten? De New Yorkers besteden ongeveer 100 miljoen dollar per jaar aan de verzorging van hun gebit en toch laat volgens een onlangs gehouden onderzoek slechts een van de drie vrouwelijke en een van de vier mannelijke employés van warenhuizen hun gebit regelmatig behandelen. Dezelfde enquête wees uit dat de gemiddelde werkmán in New York van 25 jaar of daar beneden zes of zeven vullingen nodig had en twee kiezen miste. Een van de drie uit deze leeftijdsgroep komt in aanmerking voor een brug of partiële prothese.

Een belangrijk percentage van de daaraan verbonden kosten en onhygiënische gevolgen van gebitsverwaarlozing hadden voorkomen kunnen worden door fluoridering van het leidingwater voor minder dan 10 (dollar)cent per jaar per persoon.

Het is de enige chronische aandoening waartegen wij een veilige, werkzame en goedkope preventie bezitten en die wij aldus kunnen tegengaan”.

Wat in Amerika alzo tegen fluoridering wordt ingebracht

Aangezien de argumenten ten gunste van deze sociaal-hygiënische maatregel voldoende bekend zijn bepalen wij ons in de onderstaande citaten uit de Amerikaanse beschouwingen uitsluitend tot hetgeen de verklaarde tegenstanders in het veld brengen (Red.).

***) D o n a l d R. M c N e i l : „Fluoridation, Pro and Con”.

Een heterogene maar aaneengesloten oppositie bestrijdt onverdroten de organisaties die de fluoridering van het leidingwater voorstaan. In honderden gevechten over het gehele land heeft zich een herkenbaar type van verzet ontwikkeld. In hun hoedanigheid van tegenstanders met wetenschappelijk gezag is een aantal artsen en tandartsen getrouwe partijgangers. Met hen gaan veel christian scientists, hand- en voetverzorgers, voorstanders van gezonde voeding, verenigingen van „natural scientists” (die jarenlang de verplichte inenting hebben bestreden en het gebruik van aluminium kookpannen), en antisemitische brochure-schrijvers die ernaar streven om hun veldtochten tegen de joden te verbinden met de strijd tegen de fluoridering. Met al deze groepen werken nog samen veel burgers die geen andere duidelijke beweegredenen hebben dan een oprechte overtuiging dat fluoridering een kwaad is.

Na 1950 begon de zich snel verenigende oppositie de argumenten van de voorstanders van fluoridering te bestrijden. Zij wisselden nieuwsblaadjes uit, bezochten elkaar als „gastredenaars” en zij verspreidden een ontzagwekkende hoeveelheid anti-fluorideringliteratuur. In het algemeen bestrijden zij de fluoridering op vier punten: 1. het is te vroeg om de resultaten op lange termijn te kennen; 2. fluoridering is giftig; 3. het is een inbreuk op de godsdienstige en per-

soonlijke vrijheid en 4. het doet de grondwettelijke rechten van het individu geweld aan.

Niet elke tegenstander van fluoridering onderschrijft alle bezwaren; de motieven lopen uiteen. Maar het gemeenschappelijk oogmerk, het politiek verjdelen van de fluoridering, bindt allen tezamen. Uitstel is een van hun sterkste betogen. Uitspraken van bepaalde conservatieve wetenschapsmensen hanterende, beweren zij dat Amerika zich overijld werpt in een experiment dat als een boemerang zou kunnen werken. Het zou kunnen blijken dat op de lange duur de uitwerking van de fluoridering schadelijk is en zo lang er een zweem van twijfel bestaat behoort fluoridering op grote schaal te worden tegengegaan.

Nauw verbonden met de eis tot uitstel is de botte constatering dat fluoriden beslist schadelijk zijn. Dr. J. W a l d b o t t s, een Detroitse arts, die The National Fluoridation News uitgeeft voor berichtgeving ter bestrijding, beweert dat hem verschillende gevallen bekend zijn van fluorvergiftiging als rechtstreeks gevolg van het drinken van gefluorideerd leidingwater in zwakke concentraties. De kwalen van zijn patiënten worden gekenmerkt — aldus de dokter — door verstijving van de wervelkolom, schade aan de hersenen, gemis aan concentratie, maagbezwaren en gebrekkig gezichtsvermogen. De voorstanders van fluoridering beweren dat W a l d b o t t s diagnoses waardeloos zijn.

Andere bestrijders beweren dat fluoriden zelfs in een miljoenste verdunning de tanden verkleuren, zich ophopen in de beenderen en schadelijk zijn voor oude mensen en chronisch zieken. Zij leggen er de nadruk op dat fluoriden gebruikt worden in rattenvergif. Dr. L. S p i r a, een veelvuldig aangehaalde arts, legt verband tussen fluoridevergiftiging en kanker.

In enkele campagnes stellen de tegenstanders de vraag aan de burgerij of zij behoefte hebben aan drinkwater dat rattenvergif bevat.

Christian Scientists zijn de leidende exponenten die de massale medicatie als een inbreuk beschouwen op de godsdienstige rechten van het individu. Ter gelegenheid van een hearing van het Congres inzake fluoridering in 1954 protesteerde een vertegenwoordiger tegen de verplichte medicatie als gevolg van de fluoridering van de waterleidingen.

Het godsdienstige argument is nauw verbonden met het onder 4 genoemde bezwaar: de aantasting van de grondwettelijke rechten. De tegenstanders bestrijden de beslissing voor gemeenteraden, pogen verbodsbepalingen ingevoerd te krijgen door de wetgevende macht van de afzonderlijke staten en dienen verzoekschriften in bij de Federale wetgevende macht om de fluoridering buiten de wet te stellen. Dr. W. E x n e r, een radioloog te Seattle, is een van de vooraanstaande pleitbezorgers van het godsdienstige bezwaar. Hij noemt fluoridering een „mystificatie”, door de Openbare Gezondheidsdienst der V.S. op touw gezet met het enkele oogmerk eens een dictatuur te vestigen.

Dr. T. M a n n i n g uit Springfield Mass. gebruikt ook het grondwettelijke bezwaar om de fluoridering te veroordelen als een onwettige proefneming. Hij betoogt dat „godloze medische technocraten”, aandringen op experimenten op individuen zonder hun toestemming. Fluoridering is scheikundige „verkrachting”, aldus luidt zijn beschuldiging, en het plan betekent een botsing tussen marxistische politiek en gevestigde medische gewoonten. De medische stand moge opgetogen zijn dat hij de strijd tegen de gesocialiseerde geneeskunst gaat

winnen, zo zegt hij, maar hij verwaarloost een belangrijk feit: de fluoridering gaat steeds verder.

Enkele agitators hanteren meer extreme verklaringen. Zij beschouwen fluoridering als een „communistische samenzwering”. Golda Fransen, een huisvrouw uit San Francisco, heeft haar zienswijze neergelegd in haar omvangrijke geschriften. Zij beweert dat fluoridering zwakzinnige atheïstische slaven zal vormen, de geesten van het volk zal verzwakken en het tot prooi maken van de communisten. Zij weet dat de methode om het volk te „verkrachten” door middel van fluoridering een communistisch plan is, al geeft zij toe het niet te kunnen bewijzen. „Degenen, die mij hebben ingelicht, kunnen niet getuigen; zo zij het deden zouden zij worden geliquideerd.”

Naast deze beweringen omtrent een rood komplot, schrijven enkele tegenstanders de bevordering der fluoridering van het leidingwater toe aan een joodse poging „om het arische ras verstandelijk en geestelijk te verzwakken”.

De grondwettelijke bezwaren hebben geleid tot een reeks rechtsgedingen. Tot 1956 hebben zeven van de Staatsrechtshoven het recht van de gemeenten tot fluoridering bevestigd en het Oppergerechthof der V.S. heeft voor de vierde maal herziening van een eis contra fluoridatie afgewezen.

De voornaamste door de tegenstanders gebruikte argumenten vertonen eindeloze variaties, al naar gelang van de beweegredenen en het temperament van de personen die ze naar voren brengen. In welhaast alle gevallen, waarin de gemeenteraad ten gunste van fluoridering beslist, streven zij naar een referendum.

Tegenover de verklaring van deskundigen dat omtrent wetenschappelijke maatregelen niet bij handopsteken door personen, die niet van het probleem op de hoogte zijn, kan worden beslist, stellen de tegenstanders dat elke maatregel die zoveel mensen op fundamentele wijze betreft, onderworpen moet zijn aan de wens van de kiezers. In plaatsen waar een referendum is gehouden zijn tot november 1956 de tegenstanders er in geslaagd in 193 gevallen te winnen tegen 134 waarin zij het pleit hebben verloren.

Maar sinds 1950 is er een gestadige wending ten gunste van de aanvaarding van fluoridering als een gezondheidsmaatregel. Al hebben beide partijen in afzonderlijke gevallen de strijd gewonnen en verloren daarom is de fluorideringsoorlog nog niet geëindigd. Beide partijen bezinnen zich voortdurend op nieuwe argumenten en verbeteren de oude. De ogen zijn thans op New York gericht, welks beslissing een diepgaande uitwerking zal hebben op de finale afloop van de bittere strijd.

***) Benjamin C. Nesin: *Fluoridering vanuit een waterleiding-oogpunt.*

De toevoeging van fluoride aan de waterleiding betreft niet haar zuiverheid, verbetering of de toevoeging van een veiligheidsfactor. Niemand heeft het ooit willen doen voorkomen dat water een oorzaak is van tandbederf bij kinderen. Dat fluor een onontbeerlijk bestanddeel van de voeding zou zijn is niet bewezen en er zijn veel gegevens waaruit blijkt dat geringe cariësvatbaarheid kan voorkomen in gebieden met fluorvrij drinkwater. Het toxische karakter van fluor staat vast, zelfs bij gebruik van geringe hoeveelheden. Het blijkt uit de gegevens van de voorstanders, dat de marge tussen het beweerde nut van fluor en het risico buitengewoon smal is, dat er nog weinig van vast staat en het middel onverenigbaar is met een betrouwbare watervoorziening.

Er is nog nooit een afdoende reden aangevoerd waarom iedereen er toe moet worden gedwongen om zijn leven lang een buitengewone hoeveelheid vergiftige fluor te gebruiken. Een onvermoede en onbeheerste blootstelling aan het gebruik van fluor kan de gezondheid in gevaar brengen, in elk geval vermeerderd een overmatig gebruik de daaraan verbonden gevaren. In het licht van de bestaande tegenbewijzen is het niet mogelijk fluoridering in de aanbevolen concentratie toe te passen en tevens een nominale mate van veiligheid te handhaven.

Aldus de waterleidingdeskundige van New York City.

A. S. Robinson, vice-voorzitter Washington State Anti-Fluoridation League, Seattle; in de *Christian Science Monitor*: (30-1-1957):

Ongeveer 700 op een totaal van 2000 gemeenten hebben de fluoridering verworpen. Er waren 28 nederlagen in november alleen al, met inbegrip van de Canadese volksstemming in North Battleford, Sask. Er zijn thans 89 afwijzingen van de fluoridering, in hoofdzaak vanwege de corrosieschade aan de waterleidinginstallatie, in bovenstaande cijfers begrepen. Meer dan 40 miljoen mensen hebben „neen” tegen de fluoridering gezegd.

De Newark News berichtte in begin december dat te Perth Amboy de behandeling was stop gezet op grond van harde, zanderige neerslag door het gehele net (vermoedelijk door een verbinding van kiezelzand in de natrium silico fluoride met aanwezig ijzernerseer van het water) in pompen, kleppen en verbindingstukken van de buizen, stagnatie veroorzakend en storing in veel kleppen. In een open brief van de directeur van publieke werken van Schenectady, N.Y., wordt vastgesteld dat corrosie van de fluoridepompen en -buizen het toestel onbruikbaar had gemaakt. Vervanging van deze installatie zou bij opnieuw in bedrijf stellen 25- tot 30 duizend dollar kosten.

Erkende laboratoria proberen nu deze corrosie te analyseren, welke de buizen verstopt vanwege het gehalte aan fluor en in enkele recente verslagen wordt verklaard dat het inderdaad zeer hoog is. Een langjarig ingezetene van het gefluorideerde Astoria, Oregon, zond een monster van hun roestig uitzienend water voor onderzoek naar een onafhankelijk laboratorium in Portland en het rapport, gedateerd 18 mei 1956, constateerde dat het fluorgehalte twee miljoenste bedroeg, het dubbele van wat als een veilige concentratie was aanbevolen.

In het in oktober 1956 verschenen officiële verslag van de U.S. Public Health Service wordt toegegeven dat er slechts 680 waterleidingen (143 gemeenten) zijn gefluorideerd en dat de grootste toename viel in 1952 en sinds die tijd is afgenomen. Vastgesteld wordt dat slechts in 6% van de plaatsen de inwoners hebben gestemd over de toevoeging en dat ongeveer 16.000 gemeenten met minder dan 10.000 inwoners niet gefluorideerd zijn en slechts 45% van de grote steden met meer dan 550.000 inwoners wel. Met andere woorden, de invoering geschiedde doorgaans onder hoge druk van de stedelijke overheid, die nooit werd toegestaan om tegen de invoering gerichte inlichtingen in ontvangst te nemen.

De voorgenomen fluoridering van New York

De door de gemeenteraad gehouden „hearing” met betrekking tot de fluoridering van het leidingwater van Groot New York heeft de leden van de Board of Estimate ten zeerste verrast door de omvang van het verzet tegen deze maatregel, van een groot deel door deskundigen.

De hearing nam veertien uren in beslag en toen deze om twee uur 's nachts was afgelopen waren 80 sprekers aangehoord. Hiervan waren 54 er tegen, terwijl 34 zich ten gunste van de voorgenomen fluoridering verklaarden. De kosten worden geschat op 9 (dollar)cent per persoon per jaar.

Een der leden van de Board was onder de indruk gekomen van het betoog dat de gelijkmatige verdeling van fluoriden niet kan worden beheerst in de 5000 mijl lange buizen van het waterleidingnet en dat de maatregel geen waarborg biedt voor een gezond gebit wanneer de kinderen volwassen zullen zijn. Voorts dat tandbederf geen besmettelijke ziekte is en geen bedreiging vormt voor de algemene gezondheid.

De voorzitter van de Board, *W a g n e r*, die tevoren de fluoridering gunstig gezind was, verklaarde nog niet tot een besluit te zijn gekomen en eerst nog alle uitspraken van beide zijden zorgvuldig te willen overwegen.